

Les màquines que van poblar Olot

La localitat va passar dels 4.350 habitants del 1716 als 9.856 del 1768

Els penjadors sostenien una faldilla de bonet blau amb puntes a les vores i amb flors pintades i camises de cànem de lli. Una renglera de caputxes d'escot negre penjava d'una barra de fusta. Penjolls de barretines enfilades en un cordill donaven vivacitat. A les lleixes hi havia teles de cotó de color blau prússia. Sobre el fons blau clar es definien unes flors que tenien els pètals de color de rosa i el tall de color verd poma. Eren productes a bon preu i molt més vistosos que els de deu anys enrere. L'escena del gènere d'aquesta botiga del 1780 té l'origen en la primera mecanització del tèxtil a Olot. El cotó que arribava dels ports de Barcelona i Sant Feliu de Guixols des d'Amèrica o d'Espanya produïa un fil més fi que permetia la confecció de teles lleugeres. Era necessari per poder competir amb les teles suaus i ben decorades que arribaven de l'Índia.

El cotó s'havia de treballar amb les màquines inventades a Anglaterra: telers mecànics i màquines de filar. La nova producció industrial propiciava la fabricació d'indianes (teles pintades per una sola cara).

La transformació del cotó afectava la producció de teles de la llana provinent dels immensos ramats que passaven l'estiu a les muntanyes del Ripollès i la Cerdanya. Els oficis de paraire (es dedica a qualsevol de les operacions a les quals és sotmesa la llana, des del rentatge fins al perxatge), abaixador (abaixava els draps) la filadora (convertia la llana en fil) i la del teixidor manual entraven en decadència. Era la transformació de la potent draperia olotina medieval. Això no obstant, l'artesania del drap havia proveït Olot de tintorers, comerciants, traginers, sastres i d'exploadors de molins drapers (paraïres) preparats per afrontar el repte de la Revolució Industrial (X, Puigvert-Control i producció de la indústria drapera olotina en els segles XIV i XV-Vitrina-4).

Arribada massiva de gent

Les màquines, inventades a Anglaterra, i provinents de França, van provocar la primera arribada massiva de gent de fora a Olot. La localitat va doblar la població en pocs anys gràcies a l'arribada de famílies que deixaven les masies per treballar en el nou procés fabril. Es va passar de 4.350 habitants al 1716 a 9.856 el 1768. Olot va ser la cinquena localitat catalana pel que fa a pes demogràfic i transcendència industrial i comercial (Miquel Puig i Reixach, Dades de la població d'Olot al segle XVIII).

Segons Miquel Puig i Reixach, els primers telers van arribar a Olot el 1774, provinents de Puigcerdà. Encara que valora la possibilitat que abans n'haguessin arribat de dret de França. Teixien les gorres i les mitges de cotó que cobrien les cames dels homes i de les dones del XVIII. A partir de l'arribada dels telers mecànics i de les màquines de filar va començar la reconversió dels molins drapers a les vores del Fluvià i de la riera de Riudaura. El nou teler funcionava sol. El teixidor només intervenia per canviar l'ordit (conjunt de fils blancs) i per resoldre els contratemps que es poguessin presentar per les trencades de fils. El seu antecent, el teler manual, era una de les màquines més antigues que es coneixen. Era una estructura de pals, en els quals una persona teixia la tela.

Les màquines de filar estan datades als molins del vora riu del terme de Sant Joan les Fonts al 1793 i al 1796 ja estaven escampades per Olot. Les dones filadores del primer impuls industrial es distingien segons l'habilitat, la qual era indispensable per l'obtenció d'un bon fil. Reixach (mecanització de la filatura a Olot 1790) justifica el fet que les filadores de màquina des d'un principi fossin dones. La causa és que era una transformació natural de les dones que filaven la llana a casa. El canvi va consistir en el fet que van deixar la casa, el carrer o la plaça per tancar-se dins les naus noves o provinents de molins drapers durant almenys un jornal.

L'avantatge estava en el fet que la filadora a casa només podia controlar un fus. En canvi amb la primera màquina Spinning-Jenny en podia controlar 8. La que més està documentada a Olot és la water-frame, que va tenir en la berguedana la versió catalana. Era un mecanisme més gran que la Spinning-Jenny. Tenia 130 pues, mentre que la Spinning-Jenny, només en tenia 40. La berguedana estava pensada per aprofitar més bé l'energia de l'aigua.

Les filadores necessitaven d'una màquina de cardar. Preparaven el cotó perquè fos filat i un batà que les netejava. El batà i la carda eren elements provinents de l'artesania. Sempre s'havia rentat la llana i pentinat les fibres amb pues de ferro (cardar). A l'edat mitjana va aparèixer la roda que alleujava la feina de les filadores. El procés industrial canviava la percepció del món i amb ella començava el declivi del sistema feudal. La causa era que partir de la industrialització el poder econòmic es decantava cap a la burgesia. Això no obstant, l'Olot de l'arribada de les primeres màquines encara tardaria dècades a desfer-se del feudalisme.

Els industrials olotins es dedicaven més a buscar fórmules que els donessin beneficis que a impulsar un canvi social. Amb aquest objectiu es van interessar per les indianes. Eren uns teixits de cotó estampats per una sola cara. Rebien aquest nom pels estampats que procedien l'Índia. Per la seva elaboració es requeria aigua neta abundant. Les teles eren humitejades i esteses en prats regats per petits canals. Una vegada tenyides, s'estenien damunt dels prats. Llavors l'herba agafava el color del tny. Així a la vista, hi havia prats vermells o blaus. Calia que hi hagués prou herba perquè el teixit no s'embrutés. Com que les peces estaven alguns dies esteses, el tereny havia de ser molt espaiós.

Els industrials olotins havien sabut de les indianes perquè a Barcelona ja se'n feien des del 1728. La causa era que el govern havia prohibit la importació de teles estrangeres. El 1738 Esteve Canals i Bonaventura Canet establiren a Barcelona la primera fàbrica d'indianes a la península Ibèrica. El 1784 hi havia més de 80 fàbriques d'indianes a Barcelona, amb 2000 telers i 9000 treballadors.

Les primeres indianes

A Olot les primeres indianes es van fer al 1777 (Miquel Puig i Reixach-La fabricació d'indianes a Olot). La primera companyia la varen fer un notari, quatre botiguers, un tintorer i un tècnic. Poc temps després se'n va crear una altra. Van escollir els paratges de la font Moixina. Estan plens de recs, canals, basses i prats.

Olot ho tenia tot per la fabricació de les indianes. Es veu que fins i tot van inventar una estampació en base de combinar blaus. Les indianes es feien amb tela, aigua, tny i motllos de fusta per gravar els dibuixos.

Formar bons dibuixants d'indianes va ser el motiu pel qual l'Ajuntament, els industrials, el bisbe de Girona, Tomàs de Lorenzana i el fiscal de l'audiència de Barcelona i conseller reial, Jacobo Maria de Espinosa, tramitessin la creació d'una escola de dibuix (J.Sala-M.Casacuberta-Cultura i Ciutat, segles XVIII i XIX). Així, al 1783 va entrar en servei a Olot la segona escola de dibuix de Catalunya. La primera havia estat fundada al 1775 a l'edifici de la Llotja a Barcelona. Olot començava un itinerari que amb diferents alts i baixos l'havia de convertir en un dels centres d'art de Catalunya.

Cap a finals del segle XVIII, la multiplicació demogràfica derivada de la mecanització va aturar-se. El primer motiu va ser l'inici de la Guerra Gran contra la República Francesa (1793-95). El conflicte va tenir el front de batalla molt aprop de la ciutat. A més, els olotins van haver de contribuir amb homes, animals i diners. El nombre de morts anuals s'hi havia establert en 400. En canvi, el 1793 en van morir 761 i el 1794, 863.

En aquella època el transport es feia en base a les corrues de mules que estiraven els traginers. La perillositat dels camins, sobretot els que duien a l'Empordà, va col·lapsar la vida econòmica. Després la Guerra del Francès va tornar a frenar el creixement econòmic. Això no obstant, la base creada amb les primeres màquines i amb la fabricació d'indianes va servir perquè a mitjan segle XIX, la ciutat d'Olot comencés la segona revolució industrial amb avantatge. Així doncs, a finals del segle XIX, Olot tenia una potent indústria tèxtil que donava feina a milers de persones.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/comarques/2013/01/07/maquines-que-poblar-olot/598402.html?utm_source=rss